

Rešitev Robinzona.

Trgovci angleškega mesta Bristol so oborožili leta 1708 dve ladji, ki bi naj preganjali morske roparje. Ladji sta se imenovali »Duke« in »Dutches«. Tedaj sta si bili Anglija ter Francija v španski nasledstveni vojni sovražni. Ladji sta bili odposlani proti Francozom in Špancem.

Vrhovno poveljstvo je bilo v rokah kapitana Woodes Rogersa, ki se je vozil na ladji »Duke«. Bil je strog in podjeten poveljnik, ki je znal zatreti marsikateri upor med pomorščaki.

Štefan Courtney je bil kapitan ladje »Dutches«. Bil je plemeniti bristolski meščan, ki je plačal precejšnjo svoto za opremo ladij iz lastnega žepa.

Tretji gospodar plovbenega podjetja je bil zdravnik Tomaž Dover, ki je znan kot izumitelj doverskega smodnika.

Krmar na vožnji je bil Viljem Dampiers, kateremu so bile znane vse najbolj oddaljene pokrajine. Leta in leta je vodil lastno ladjo po vseh najbolj nevarnih morjih, katera je raziskoval. Leta 1708 je obubožal in je moral vstopiti v službo kot krmar na ladjah bristolskih trgovcev.

Omenjeni ladji sta obkrožili v sredini decembra južnoameriški rt Hoorn in zavozili v Tihl Ocean. Par tednov za tem so vzeli na krov Aleksandra Selkirka, ki je bil prapodoba Robinzona, ki je znan po celem kulturnem svetu. Obe ladji sta dosegli otok Juan Fernandez, kjer sta hoteli pristati, da bi se preskrbeli s svežo pitno vodo ter drugimi potrebščinami. Ko so se pripravljali zvečer na pristanek, so zagledali na otoku ogenj. Ker so vedeli, da otok ni obljuden, so mislili, da prihaja svetloba iz francoskih ladij, ki morajo biti zasidrane ob obali otoka. Počakali so do jutra. Ko niso zapazili pri solnčni svetlobi nobene ladje, se je odpravil zdravnik Dover v čolnu proti otoku. Zvečer se je vrnil nazaj na ladjo s človekom, ki je bil oblečen v kozjo kožo in zgledal silno divje. Bival je na samotnem otoku 4 leta in 4 mesece. Odložil ga je na otok kapitan Stradling z ladje »Cinque Ports«. Bil je krmilar omenjene ladje, po rodu Šot in se je pisal Aleksander Selkirk. Nekoč se je sprl s kapitanom in za kazen ga je ta pustil vrepeljati na samotni otok. Ko je po več nego 4 letih zapazil ti 2 ladji, je užgal ogenj, da bi opozoril na-se, kar se mu je tudi posrečilo.

Po rešitvi je Selkirk pripovedoval, da so ga prepeljali za kazen na otok v lastni obleki. Dal so mu še: postelj, mušketo (puško), nekaj smodnika ter krogel, tobaka, sekiro, nož, kotel, sv. pismo, nekaj drugih potrebščin in njegove krmilarske instrumente ter knjige. Dolgi čas si je preganjal, kakor je pač mogel v popolni samoti. Prvih 8 mesecev je veliko trpel radi zavesti osamljenosti. Skraja ni jedel nič, dokler ga ni prisilil glad in ker ni imel ne soli in ne kruha. Tudi v postelj se ni ulegel, dokler se ni mogel več po koncu držati. Takozvani piemento les mu je služil za ogenj ter luč.

Gibanje v prosti naravi ga je izurilo

267

Lepši zobje
SARGOV

KALODONT



v izredno naglem tekanju po gozdih in skalah. Tekel je s tako naglico, da je dohitel divjo kozo. Zdravnik Dover beleži, da so dali samotarju pri srečanju psa s tekači, da bi mu pomagali pri lovu na kozo; a je pustil daleč zadel psa in druge ljudi in se ni poprej utrudil, dokler se ni vrnil z ujeto kozo preko rame.

Naglica pri lovu na divje kozo bi ga bila stala nekoč skoraj življenje. Pri begu za živaljo ni videl prepada, v katerega je skočila koza in je padel tudi on za njo. Vsled globokega padca se je onesvestil in se prebudil na mrtvi kozi še le po preteku 24 ur. Komaj in komaj se je izlekel iz prepada in prišepal v svojo kočuro, ki je bila oddaljena od kraja nesreče poldrugi kilometer. Deset dni je moral ostati v koči.

Ko se je otrešel zavesti osamljenosti, mu je bilo v zabavo, da je urezoval svoje ime v skorjo dreves in ravno tako tudi datum od časa, ko je bil izstavljen. Velika nadloga so bile zanj skrajne mačke ter podgane, katerih je bilo vse polno na otoku. Mačke in podgane so se razmnožile od živali, katere so pustile tamkaj ladje, ki so se preskrbovale na otoku s pitno vodo. Podgane so mu glodale obleko in nohte, ko je

spal. Ta nadloga ga je prisilila, da je začel hraniti mačke s kozjim mesom. Radi tega je postalo na stotine mačk čisto krotkih. Mačke so ga spremljale povsod in preganjale podgane. Ukrotiti je nekaj mladih koz in za zabavo je plesal ter pel s kozami ter mačkami, da je popolnoma pregnal bridkost osamljenosti in živalaril zadovoljno.

Ko mu je razpadla obleka, si je izgotovil sukno in čepico iz kozjih kož, katere je sešil z jermeni iz kož. Za šivanke je imel žrebelj. Ko se je njegov nož obrabil, si je napravil drugega iz podkove, katero je zbil v nož s kamni in ga obrusil.

Zdravnik Dover opisuje, da je samotar pri srečanju z njimi tolikanj pozabil človeško govorico, da so razumeli njegove besede z največjo težavo. Ponudili so mu požirek žganja, pa se ga ni dotaknil, ker je pil na otoku le vodo. Precej časa je preteklo, predno se je zopet navadil na uživanje tedaj običajnih jedil.

Taki so resnični doživljaji Aleksandra Selkirka, ki so bili pozneje zabeleženi v znani knjigi o Robinzonu, ki je še danes ena najbolj priljubljenih in največ čitanih na svetu.



GOSPODARSTVO

Gospodarska obvestila.

»Flugs« kose s kosirjem I. VIDEMSEK, MARIBOR, Koroščeva cesta 38. 110

Sv. Marjeta ob Pesnici. Banska uprava v Ljubljani je odredila pri nas petdnevni kmetijski tečaj, ki je v vsakem oziru donesel nepričakovano lepe uspehe. Tečaj je dne 24. februarja otvoril v šoli sreski načelnik g. dr. Ipavc, ki je že prvi dan ugotovil silno lepo udeležbo, namreč blizu 120 udeležencev. Pri otvoritvi se je spomnil tudi našega millega vladarja, kateremu so navzoči med šumnim ploskanjem vzklíkili trikratni »živjote!« Zahvalil se je tudi domačemu gospodu župniku, gospodu šolskemu upravitelju in vsem gospodom županom in odbornikom naših štirih občin za vse tečajne priprave. V dneh tečaja smo slišali predavanja iz vseh gospodarskih panog in sicer je predaval o sadjarstvu, travništvu in poljedelstvu gospod inž. Ferlic, o vinoreji gospod referent Kuret, o gospodarskem pravu okrajni sodnik sodnik dr. ... o živinoreji gospod insp. Zupane, o živinozdravstvu sreski živinozdravnik g. ...

kmetijskem knjigovodstvu in o potrebi gojitve dobrega sosedovanja med kmeti šolski upravitelj gospod Vauda in o gozdarstvu gosp. inž. Ružič. Število poslušalcev je bilo okrog sto, drugi in zadnji dan celo dvesto. Posebno krasen pa je bil zaključek tečaja. Šolski razred je bil z zelenjem, z državno-barvnimi zastavicami in patrijotičnimi napisi okrašen. Zaključne besede je govoril sreski načelnik gospod dr. Ipavc, ki je v vznesenih besedah izrazil svoje prijetno presenečenje nad tem nenavadno dobro uspehim prvim kmetijskim tečajem te vrste v mariborskem srezu.

Laški okraj. V Laškem smo imeli do sedaj zelo močno kmetijsko podružnico. Lansko leto pa so se nekateri vpisali pri podružnici v Jurklostru, tako da so imeli od svojega doma do sedeža podružnice v Jurklostru 15 do 20 km daleč, čeprav so imeli pred nosom sedež podružnice v Laškem. To so storili večinoma iz strankarsko-političnih razlogov. Ker pa za take reči menda sedaj pri Kmetijski družbi ne bo razumevanja, hočejo ravno isti ustanoviti novo podružnico za občino Sv. Krištof s sedežem v Laškem, akoravno ima tudi stara že obstoječa podružnica svoj sedež v Laškem in je večina odbora že iz Sv. Krištofa. V staro že obstoječo podružnico so vstopili najuglednejši kmetijski gospodarji iz občine Sv. Krištof, pa tudi mnogo tistih, ki so pristopili k novi se anujoči podružnici, izjavljajo, da ostanejo

»jši pri dosedaj obstoječi podružnici, v kateri so bili kmetje iz laške, šmuklavške, šentjederske in šmarješke župnije. Gotovo je, da imaveč ima podružnica članov, tem večji in zadatnejši bo tudi njen uspeh na polju pospeševanja kmetijstva. Ali mislijo dotični, ki ustanavljajo novo podružnico, ločiti člane kmetijske družbe po nekdanji strankarski pripadnosti, ne bo najbrž glavni odbor Kmetijske družbe na to pristal. Mi te zadeve preostamo zgolj stvarno ter bomo s paznim očesom zasledovali nadaljnji potek in razvoj.

Ljutomer. V nedeljo, dne 16. t. m., predava o snajenju, gnojenju in sajenju sadnega drevesja kmetijski referent gospod Zupanc iz Ptuj v 6. razredu deške osnovne šole po osmi rani. Pridite vsi člani in prijatelji umnega sadjarstva, ker boste marsikaj novega slišali. Predvje rabi več negovanja, če hočemo, da nam hitneje rodi. K obilni udeležbi vabi sadjarska podružnica.

*

❖ lanski in letošnji rezi.

Lansko leto so izšle v listih strokovnjaške trditve o uspehih pozne rezi in prerokovanja o tem, kako si tisti, kateri so rezali o pravem času in po starem, delajo veliko škodo. Dočakali pa smo zopet dneve, da vstopi viničarski delavec v vinograd s škarijami, in on sedaj najbolj ve, katera rez je najbolj spela. Na vsak način sedaj priznajo tudi tisti, kateri so učili in pisali v časopise o pozni rezi in njenem uspehu, da je ta rez našim vinogradom prinesla veliko slabost in poslabšanje trsa. To smo videli že lani takoj po rezi, ko smo trs obrezali in od njega odšli, da so se mladike oparile. Rozge so ostale kratke in drobne, nedozorejene. To je bil uspeh pozne rezi. Bratev je še bila za silo, a vprašanje je za letos, ali bo kaj ali ne.

Lansko leto sem objavil v »Slovenskem Gospodarju« članek »Še nekaj o letošnji rezi«, v katerem sem napovedal posledice pozne rezi in izgubo meze, ki bo iztekla iz rane ter da bo trs oslabil. Na ta članek sem dobil odgovor, da bodo uspehi pozne rezi veliki, in takrat bo vedel vsak, kaj je zmrznjeno in kaj še ostalo zdravo. Kar se pa tiče izgube meze, se mi je odgovorilo, da iz rane ne teče meza, ampak da je to čisto navadna voda. Seveda, vino ni teklo iz rane, ampak meza v obliki vode. Vsakdo zna, da navadna voda ne bo dala moči, da bi očesa odgnala, ampak da je to moč trsne meze, ki je iz rane tekla; na ta način je trsje znatno oslabilo. Vsak, kateri je rezal pozno, to že sedaj obžaluje. Sem v viničarji in sem obrezal po starem in o pravem času, pa imam tudi upanje, da bo kaj. Kaj je bilo zdravega, je lani odgnalo na reznike, itak ni poginilo mladik; tako tudi ni koristila rez na 6 do 6 oces dolge reznike. Ob pravem obrezano trsje ima letos močne reznike; obrezano trsje v pozni rezi pa ne zmore tega. Takim bo treba skrbno delati in se truditi, da bodo nazaj spravili trsu tisto moč, ki jo je imel prej v sebi. Vsak skrben viničar ima geslo: Vsako delo v vinogradu je treba opraviti o pravem času. Če nas Bog obvaruje vsake nesreče, je naš trud obilno poplačan in se vsak gospodar lahko veseli vinograda ter je zadovoljen z viničarjem.

Viničar H.

Novo! MOJ TOVARIŠ Novo!

Molitvenik za mladeniče, s posebnim naukom za vojake.

Obseg 230 strani. Cena 16 Din z rdečo obrezo in 20 Din, z zlato obrezo. Po pošti 2 Din več. Dobi se v TISKARNI SV. CIRILA V MARIBORU, Koroška cesta 5 in v podružnici Aleksandrova cesta 8.

Za fante, posebno za vojake, dozdaj še nimamo posebnega molitvenika. Zato nam je »MOJ TOVARIŠ« ravno prav prišel. V kratkih pa jedrnatih besedah ima tu na prvih 40 straneh lepe stanovske nauke za mladeniče. Na naslednjih 25 straneh pa je napisal iz lastne skušnje bivši konjeniški podčastnik res zlate nauke za vojake. Drugi del obsega razne pobožnosti in molitve s posebnim ozirom na mladeniče. Slovenski vojak piše o tem molitveniku: »Tako sem segel po lični knjižici in moje pričakovanje ni bilo varano. Kako krasen tisk! In oblika, kako ljubka! Ta molitvenik se bo prav dobro prilegel ozkim žepom naših fantov in vojakov. Marsikateri izmed njih se bo potikal po prah in rekel: Tu je »MOJ TOVARIŠ«, moj kamerad, ki gre z menoj k vojakom! Mladeniči! To knjigo si kupimo vsi! Fantje! Brez »MOJEGA TOVARISA« ne pridite k vojakom! »MOJ TOVARIŠ« naj spremlja povsod vsakega fanta, vsakega vojaka! Dobre matere in ljubke sestrice! Kupite »MOJEGA TOVARISA« svojim sinovom in bratom, ki odhajajo k vojakom, pošljite ga pa tudi svojim sinovom in bratom, ki so še pri vojakih!»

Kriza v hmeljarstvu.

Zanimivo je postalo prerekanje med hmeljarji v Nemčiji in onimi na Čehoslovskem. Gre za to, kako se naj reši nastala kriza v hmeljarstvu. Nemci zahtevajo tozadevno:

1. Omejitev hmeljarstva na stanje iz leta 1914 in to v vseh hmelj pridelujočih državah.
2. Vsi hmeljarji se morajo zavezati, da bodo leta 1930 od vsakega sadeža vzgojevali le eno trto in po trti dveh sadežev skupno napeljevali na eno žico ali motvez.
3. Obča opustitev uporabe umetnih gnojil.
4. Vlade onih držav, v katerih se bodo hmeljarji držali teh navodil, bodo prepovedale uvoz hmelja iz onih držav, v katerih hmeljarji ne bodo upoštevali navedena navodila.
5. Posebna komisija bo izvrševala to kontrolo.

Tako Nemci!

Čehoslovski hmeljarji pa ne odobravajo navodil Nemcev, ker pravijo, da že prva točka tistih dela izjemo za Nemčijo, ker ona še nima danes stanja s hmeljem zasajenega zemljišča iz leta 1914. Nadalje pravijo Čehi, da množina hmeljske letine ni odvisna le od gnojenja, nego tudi od tehnike obrambnega dela zoper hmeljske škodljivce in bolezni — kar so pa Nemci nalašč prezrli in zamočali — ker so si v svesti, da stojijo v tem oziru na prvem mestu med hmeljarji vohče. Če se naj torej opušča gnojenje z umetnimi gnojili, naj se opušča tudi vso obrambno delo zoper hmeljske škodljivce in bolezni.

Vsakdo, ki o hmeljarstvu le nekaj zastopi, bo videl, da so po Nemcih priporočena sredstva v odstranjenju hmeljske krize enostranska in le nemški produkciji v prid. Kdor hoče tozadevno popolnoma nepristranski biti, mora v odstranjenju hmeljske krize priporočati le sredstva, ki bodo imela veljavo za vse države in sicer:

1. Omejitev hmeljarstva v vseh državah in tudi v Nemčiji.
2. Opuščanje uporabe umetnih gnojil in vsega obrambnega dela zoper hmeljske škodljivce in bolezni.

Če primerjamo hmeljske razmere Nemčije z onimi Čehoslovške, najdemo: Nemčija ima v primeru z l. 1914 Čehoslovski nasproti sicer manjšo s hmeljem zasajeno ploskev, vendar je pa pridelek na 1 ha v Nemčiji vsled vzornega in temeljitega obrambnega delovanja zoper hmeljske škodljivce in bolezni veliko večji kot na Čehoslovskem. Nadalje zamorejo nemški hmeljarji svoja kmetijstva veliko lažje preurediti za druge panoge, ker jim

je to vlada omogočila in zaščitila potom varnostnih carinskih naredb, o kojih se nam Čehoslovskemu niti ne sanja. Dejstvo je, da se je do danes skrčila s hmeljem zasajena ploskev na Čškem za najmanj 10 odstotkov. Jasno je, da bi se položaj že v teku enega leta izboljšal, ako bi se tozadevno složno in enotno postopalo. Ako se pa to ne bode zgodilo, se bodo pa v konkurenčnem boju uničevali posamezni okoliši.

»Saazer Hopfen- u. Brauer-Zeit.«

Mi pa rečemo: Hmeljarstvo se samo uravnava. Prestali smo že nekaj kriz, prestali bomo še sedanje, ako si bomo prizadevali pridelovati le samo hmelj — najboljše kakovosti.

*

Cene in sejmska porečila.

Kolje za vinograde in za sadno drevje, kakor vsake vrste rezan les prodaja ali zamenja za dobro vino Franjo Gnilšek, Maribor, Razlagova ulica 25. 363

Mariborski trg. Na mariborski trg v soboto 8. marca so pripeljali špeharji na 58 vozeh 137 komadov svinj. Meso so prodajali po 15—28 Din, slanino po 19—22. Na trgu so bili 3 vozi s 27 vrečami krompirja po 1—1.50 Din. Čebula 3—3.50 Din, zelna glava 1—6. Sena je bilo radi dečja le 2 voza po 85—90, slama po 50—60. Pšenica 2.50, ječmen 2, oves 1.50, koruza 2, ajdovo pšeno 5, proso 2, fižol 3—3.50. Kokoš 30—45, par piščancev 48—85, puran 70, domači zajec 10—12. Jabolka 3.50—80, suhe slive 10—12. Mleko 2.50—3, smetana 12, surovo maslo 40—48, jajca 0.65—1, med 16—20 Din.

Mariborski sejem. Na svinjski sejem dne 7. marca 1930 je bilo pripeljanih 200 svinj in 1 ovca. Cene so bile za komad: Mladi prašiči 5—6 tednov stari 80—200 Din, 7—99 tednov stari 250—350 Din, 3—4 mesece stari 380—450 Din, 5—7 mesecev stari 480—550 Din, 8—10 mesecev stari 650—950 Din, 1 leto stari 1000—1300 Din, 1 kg žive teže 10—12.50 Din, 1 kg mrtve teže 17—18 Din. Prodanih je bilo 155 svinj. — Kupčija je bila precej živahna.

Pri prehlajenju, hripju, vnetju v vratu, otokih mandeljnih, živčnih bolečinah, trganju v udih storite dobro, če poskrbite za vsakdanje izpraznjenje črevesa s tem, da popijete pol čaše naravne »Franc Josefove« grenčice. Po odobah univerzitetnih klinik se odlikuje »Franc Josefova« voda radi sigurnega učinka pri prijetni uporabi. »Franc Josefova« grenčica se dobi v vseh lekarnah, drogerijah in specerijskih trgovinah. 350